

Charitas gaat over de grens

10 januari 2008 | Het Financieele Dagblad
Door: Koele, I.

Ineke Koele

Nederland pioniert en maakt schenkingen in andere landen volledig aftrekbaar

Nederlandse burgers en bedrijven kunnen nu ook fiscaal efficiënt aan filantropische organisaties over de grens schenken. Nederlandse filantropische organisaties moeten daarom sinds 1 januari de concurrentie dulden van filantropische organisaties binnen de EU, in de Verenigde Staten en nog een aantal andere 'aangewezen mogendheden'.

Al sinds lang verbaast het mij dat er over internationale fiscaliteit van filantropie zo weinig geschreven wordt. In de praktijk heb ik ervaren hoe lastig het is voor internationaal werkende charitatieve instellingen en ook voor vermogende particulieren om geldstromen over de grens te krijgen zonder tegelijkertijd in allerlei fiscale valkuilen te lopen.

In alle westerse democratieën worden charitatieve geldstromen gedefiscaliseerd oftewel buiten de belastingheffing gehouden. Schenkingen door particulieren en bedrijven zijn fiscaal aftrekbaar, terwijl zij ook profiteren van verlaagde tarieven schenkings- en successierecht (of estate tax). De begunstigde instellingen voldoen geen schenkingsrecht en vennootschapsbelasting.

Hoe normaal dat ook is in binnenlandse verhoudingen, dit blijkt geenszins vanzelfsprekend als charitatieve geldstromen grenzen passeren. Dan zijn schenkingen plots niet aftrekbaar en wél onderworpen

aan zeer hoge tarieven schenkingsrecht (oplopend tot 80 procent). Investerings door charitatieve instellingen zijn plots wél onderworpen aan vennootschapsbelasting. Ook aan internationale geldstromen door charitatieve instellingen worden in veel landen serieuze beperkingen opgelegd.

Deze geografische beperkingen worden samengevat met de term 'landlock'. Er zit een fors slot op landen als het gaat om filantropische geldstromen. Vanuit een fiscaal-technisch perspectief kan het ook anders worden geformuleerd: non-discriminatie is de norm in het internationale belastingrecht, maar op het terrein van filantropische instellingen is discriminatie nog steeds de norm.

Inmiddels is filantropie allang geen nationale aangelegenheid meer. Wereldproblemen moeten in de 21ste eeuw worden opgelost in internationaal verband zonder storende werking van fiscale belemmeringen. De vraag die ik mij in het kader van mijn recent afgeronde dissertatie heb gesteld is dan ook hoe het bestaan van deze 'landlock' kan worden verklaard en zo mogelijk opgelost.

Er zijn stromingen die menen dat het slot niet kan worden opgedraaid zolang we leven in een wereld, waar geen eenduidig beeld kan worden geformuleerd over rol, functie, politieke percepties, juridische cultuur en fiscale regimes die gelden voor filantropische instellingen. Een dergelijke 'normatieve verklaring' geeft weinig hoop.

Als we oppervlakkig kijken naar filantropische instellingen in diverse landen, dan lijken er inderdaad vooral heel veel verschillen te zijn tussen de juridische vorm

(trusts, associations, corporations, stichtingen), de juridische cultuur (waarbij de Amerikaanse er natuurlijk uitspringt), de rol van filantropie in de maatschappij en de fiscale regels.

Als we echter abstraheren van historisch gegroeide verschillen en meer op de werking en activiteiten van de verschillende juridische systemen focussen, dan blijken er veel meer overeenkomsten dan verschillen te zijn.

Van andere voor de hand liggende verklaringen, zoals het wantrouwen in buitenlandse rechtsstelsels die minder grondig zijn dan de onze, heb ik geen bevestiging kunnen vinden. Integendeel, in een overgereguleerd land als de Verenigde Staten stelt men evenveel vertrouwen in Nederland als welk ander land ook. Dat heeft vooral te maken met het feit dat het publiek het belangrijkste controlemechanisme is voor filantropische instellingen.

De conclusie van mijn onderzoek is dat de reden voor het bestaan van het landenslot ligt in de angst van overheden om fiscale voordelen te verbinden aan geldstromen die naar het buitenland vloeien en lastig te controleren zijn. Dat is een gerechtvaardigde zorg, die echter oplosbaar is.

Het toeval wil dat Nederland onder druk van de Europese Commissie met ingang van 2008 zijn grenzen openstelt voor filantropische instellingen binnen de EU, de Nederlandse Antillen en andere staten waarmee Nederland een uitgebreide bilaterale inlichtingenverplichting heeft zoals de VS. Nederland is daarmee het eerste land ter wereld dat schenkingen aan filantropische instellingen in bepaalde andere landen volledig aftrekbaar maakt.

Het is nog niet bekend hoe Nederland deze buitenlandse geldstromen gaat controleren. Maar de ogen van veel landen zullen op Nederland gevestigd zijn. Het controleaspect is van groot belang voor de filantropische sector. Als Nederlandse inwoners misbruik gaan maken van buitenlandse filantropische instellingen om zich in Nederland aan hun belastingverplichtingen te onttrekken, betekent dat een serieus risico voor bonafide filantropen en operationele instellingen.

Mr. dr. Ineke A. Koele is advocaat en belastingadviseur, partner bij Van Mens & Wisselink, Advocaten, Belastingadviseurs, Notariaat te Utrecht.

Overheden zijn bang om aan geldstromen naar het buitenland fiscale voordelen te verbinden

Illustratie: Meinbert Gozewijn van Soest